

باسمه تعالی

سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته ی: ادبیات و علوم انسانی	ساعت شروع: ۸ صبح	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
سال سوم آموزش متوسطه	تاریخ امتحان: ۱۳۸۸ / ۳ / ۱۸		
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در خرداد ماه سال ۱۳۸۸	اداره ی کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی http://aee.medu.ir		

ردیف	سؤالات	نمره
۱	برای واژه ی «خواهش» یک واژه ی هم وزن بنویسید، به گونه ای که حرف آخر آن ها متفاوت باشد.	۰/۲۵
۲	شعر زیر، در چه قالبی سروده شده است؟ این نوع قالب در چه زمانی در ایران رواج یافت؟ به مغرب سینه مالان قرص خورشید فرو می ریخت گردی زعفران رنگ ***** ز سُم اسب می چرخید بر خاک ز برق تیغ می افتاد در دشت نهان می گشت پشت کوهساران به روی نیزه ها و نیزه داران به سان گوی خون آلود، سرها پیای دست ها دور از سپرها	۰/۵
۳	کدام اثر از نظر نوع محتوا، مانند «منطق الطیر» است؟ الف) اسکندرنامه ب) بوستان پ) ویس و رامین ت) مثنوی	۰/۲۵
۴	«بنیان گذار» قالب سروده ی زیر، کدام شاعر است؟ خیزید و خز آرید که هنگام خزان است آن برگ رزان بین که بر آن شاخ رزان است دهقان به تعجب سرانگشت گزان است باد خنک از جانب خوارزم وزان است گویی به مثل پیرهن رنگ رزان است کاندر چمن و باغ نه گل ماند و نه گلزار	۰/۲۵
۵	ابیات زیر، بخشی از یک قصیده است، با توجه به محتوای آن، این بخش در قصیده، نامیده می شود. همی تا بود در سرای بزرگان به جز مر تو را هیچ کس را مبادا بیاید وی اندر جهان شاد و خرم به صد مهرگان دگر شاد کن دل چون سیمین بتان، لعبتان سرایی ز بعد ملک بر جهان کدخدایی تو در سایه ی رأفت او بیایی که تو شادی و فرخی را سزایی	۰/۲۵
۶	«وجه شبه» مربوط به تشبیهات موجود در عبارت و بیت زیر را بنویسید. الف) یکی را گفتند: عالم بی عمل به چه ماند؟ گفت: به زنبور بی عسل. ب) هم چو چنگم سرتسلیم و ارادت در پیش تو به هر ضرب که خواهی بزن و بنوازم	۰/۵
۷	«طرفین تشبیه» را در مصراع اول بیت زیر، مشخص کنید. «چو بید بر سر ایمان خویش می لرزم که دل به دست کمان ابرویی است کافر کیش»	۰/۵
۸	با «مشبه به» زیر، یک تشبیه «بلیغ اسنادی» بسازید. «گلستان»	۰/۵
۹	در کدام بیت، «اضافه ی تشبیهی» وجود دارد؟ «مشبه» آن را مشخص کنید. الف) چو بلبل، دل منه بر شاخ گلزار ب) چو آفتاب رخ تو بتافت بر رخ من که گری عاقبت بر خویشتن، زار گمان فتاد رُخم را که هم عذار توام	۰/۵
	«ادامه ی سؤالات در صفحه ی دوم»	

باسمه تعالی

سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته ی: ادبیات و علوم انسانی	ساعت شروع: ۸ صبح	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
سال سوم آموزش متوسطه	تاریخ امتحان: ۱۳۸۸ / ۳ / ۱۸		
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در خرداد ماه سال ۱۳۸۸	اداره ی کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی http://aee.medu.ir		

ردیف	سؤالات	نمره
۱۰	تشبیه به کار رفته در بیت زیر، «مفرد» است یا «مرکب»؟ چرا؟ «گریزانی ز من، چون لاله از خورشید تابستان مگر از تابشم، ای نازنین! جان تو می سوزد؟»	۰/۷۵
۱۱	در ابیات زیر، دو «استعاره ی مصرّحه» بیابید که مفهومی یکسان داشته باشند. مفهوم مورد نظر را بنویسید. «تو را ز کنگره ی عرش می زنند صغیر «زین کاروان ســـــرای، بسی کاروان گذشت ندانمست که در این دامگه چه افتاده است» ناچار کاروان شما نیز بگذرد»	۱
۱۲	در کدام عبارت، واژه ی «ستاره ها» آرایه ی «تشخیص» را به وجود آورده است؟ دلیل خود را بنویسید. الف) هر شب، چشم به آسمان می دوزم و با ستاره های درخشان، سخن می گویم. ب) در این محفل صمیمی، ستاره هایی را می شناسم که همواره راهنما و امیدبخش بوده اند.	۰/۷۵
۱۳	با توجه به ابیات زیر، به سؤالات پاسخ دهید: «چو گفتمش که دلم را نگاه دار چه گفت؟ ز دست بنده چه خیزد؟ خدا نگه دارد سر و زر و دل و جانم فدای آن محبوب که حق صحبت مهر و وفا نگه دارد» الف) واژه ی «دست»، حقیقت است یا مجاز؟ چرا؟ ب) «سر» مجاز از چیست؟ «علاقه» ی آن را بنویسید.	۱
۱۴	«مفهوم» و «قرینه» ی هر یک از «مجاز» های مشخص شده را بنویسید. الف) محتاج قصّه نیست گرت قصد خون ماست چون رخت از آن توست به یغما چه حاجت است؟ ب) گر نبندی زین سخن، تو خلق را آتشی آید بسوزد خلق را	۱
۱۵	در هر یک از بیت های زیر، یک «کنایه» مشخص کنید و مفهوم هر کدام را بنویسید. الف) از مکافات عمل غافل مشو گندم از گندم بروید جو ز جو ب) نرفتم به محرومی از هیچ کوی چرا از در حق شوم زرد روی	۱
۱۶	در بیت «سنبُل و سوسن و سمن هر سوی / سور گل ها به ساز و سامان است»: : الف) کدام «واج» بیش از بقیه، تکرار شده است؟ ب) این تکرار، بر موسیقی «لفظی» شعر افزوده است یا بر موسیقی «معنوی»؟	۰/۵
۱۷	در بیت: «من مانده ام مهجور از او، بیچاره و رنجور از او گویی که نیشی دور از او، در استخوانم می رود» الف) «سجع» ها را بیابید. ب) امروزه این نوع «سجع» را در «شعر» چه می نامند؟	۰/۷۵
۱۸	واژه ای بنویسید که با «طیب»، سجع «مطرف» داشته باشد.	۰/۲۵
۱۹	در بیت زیر، تقابل سجع هایی از نوع، سبب پیدایش آرایه ای لفظی به نام شده است. «ای زبان هم گنج بی پایان تویی ای زبان هم رنج بی درمان تویی»	۰/۵
	«ادامه ی سؤالات در صفحه ی سوم»	

باسمه تعالی

سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته ی: ادبیات و علوم انسانی	ساعت شروع: ۸ صبح	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
سال سوم آموزش متوسطه	تاریخ امتحان: ۱۳۸۸ / ۳ / ۱۸		
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در خرداد ماه سال ۱۳۸۸	اداره ی کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی http://aee.medu.ir		

ردیف	سؤالات	نمره
۲۰	«جناس» ها را در ابیات زیر بیابید و «نوع» هر یک را به طور دقیق بنویسید. الف) درخت زرد شد و آسمان به قیر نشست ب) می شکفتم ز طرب زان که چو گل بر لب جوی هوا دژم شد و دی ماه جای تیر نشست بر سرم سایه ی آن سرو سهی بالا بود	۱/۵
۲۱	در ابیات زیر: «سوزد مرا، سازد مرا در آتش اندازد مرا» «لب میالای به شعری که ندارد شعوری» الف) «جناس های هم ریشه» را بیابید. ب) به «هم ریشگی واژه ها»، در اصطلاح ادبی، چه می گویند؟ وز من رها سازد مرا بیگانه از خویشم کند» شاعری قدر تو داند که شعوری دارد»	۱
۲۲	در کدام بیت، واژه های مشخص شده، «جناس تام» دارند؟ دلیل خود را بنویسید. الف) گلاب است گویی به جـویش روان ب) آن که رخسار تو را رنگ گل و نسرین داد همی شـاد گردد ز بـویش روان صبر و آرام تواند به مـن مسکین داد	۱
۲۳	آیا بیت زیر را می توان نمونه ی مناسبی برای آرایه ی «تصدیر» دانست؟ چرا؟ «چون خنده ی جام است، درخشیدن خورشید جامی به من آرید که خورشید درخشید»	۰/۵
۲۴	با توجه به بیت زیر، به سؤالات پاسخ دهید. «بیستون کندن فرهاد نه کاری است شگفت الف) بیت، به چه ماجرای اشاره دارد؟ ب) آرایه ی «مراعات نظیر» را بیابید و مشخص کنید «تناسب واژه ها» از چه جهت است؟ شور شیرین به سر هر که فتد، کوه کن است»	۱
۲۵	چرا می گوئیم در شعر زیر، آرایه ی «تضمین» به کار رفته است؟ مورد تضمین شده را بیابید. «چه زخم چو نای هر دم ز نوای شوق او دم همه شب در این امیدم که نسیم صبحگاهی که لسان غیب خوش تر بنوازد این نوا را به پیام آشنایی بنوازد آشنا را»	۱
۲۶	در شعرهای زیر، قسمت هایی را که نشان دهنده ی آرایه های «تناقض» و «حس آمیزی» است، مشخص کنید. «تیرگی می آید / دشت می گیرد آرام / قصه ی رنگی روز / می رود رو به تمام» «نیست صائب، چاه و زندان بر دل من ناگوار هم چو یوسف، می فزاید عزت از خواری مرا»	۱
۲۷	چگونگی کاربرد آرایه ی «ایهام تناسب» را در بیت زیر، شرح دهید. «مدامم مست می دارد نسیم جعد گیسویت خرابم می کند هر دم فریب چشم جادویت»	۱
۲۸	در عبارت «دو کس دشمن ملک و دین اند: پادشاه بی حلم و زاهد بی علم»: الف) «لف» ها را مشخص کنید. ب) «رابطه» ی لف و نشر را بنویسید.	۰/۵
۲۹	برای «بارش باران بهاری» علت ادبی بنویسید.	۰/۵
	«موفق باشید»	جمع نمره
		۲۰

باسمه تعالی

راهنمای تصحیح امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته ی: ادبیات و علوم انسانی	ساعت شروع: ۸ صبح
سال سوم آموزش متوسطه	تاریخ امتحان: ۱۸ / ۳ / ۱۳۸۸	
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در خرداد ماه سال ۱۳۸۸	اداره ی کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی	http://aee.medu.ir

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۱	به هر پاسخ درست، نظیر «سیرت» (۰/۲۵) تعلق می گیرد.	۰/۲۵
۲	چهار پاره (۰/۲۵) پس از مشروطیت (۰/۲۵)	۰/۵
۳	«ت» (یا مثنوی) (۰/۲۵)	۰/۲۵
۴	منوچهری دامغانی (منوچهری) (۰/۲۵)	۰/۲۵
۵	شریطه و دعا (۰/۲۵)	۰/۲۵
۶	الف) بی حاصلی (یا بی ارزشی/ یا هر پاسخی نظیر این مفهوم) (۰/۲۵) ب) سرتسلیم و ارادت در پیش داشتن (یا تواضع و بندگی / یا هر پاسخی نظیر این مفهوم) (۰/۲۵)	۰/۵
۷	مشبه: «م» (یا من) (۰/۲۵) مشبه به: بید (۰/۲۵)	۰/۵
۸	کتاب، گلستان است. (یا هر پاسخ درست دیگر) (۰/۵)	۰/۵
۹	بیت «ب» (یا آفتاب رخ) (۰/۲۵) مشبه: رخ (۰/۲۵)	۰/۵
۱۰	مرکب (۰/۲۵) چون پیوند دو یا چند چیز در مشبه یا مشبه به مقصود است. (یا چون وجه شبه از دو یا چند چیز که با هم آمیخته اند، گرفته می شود. / یا چون هیتی به هیئت دیگر مانند می شود؛ یعنی، طرفین تشبیه از دو یا چند چیز بیش تر است.) (۰/۵)	۰/۲۵
۱۱	دامگه (۰/۲۵) کاروان سرای (۰/۲۵) مفهوم: دنیا (یا جهان مادی) (۰/۵)	۱
۱۲	«الف» (یا عبارت «هر شب با ستاره های درخشان سخن می گویم») (۰/۲۵) چون نویسنده، ستاره ها را مانند انسان، مورد خطاب قرار داده است و با آن ها سخن می گوید. (یا هر پاسخی نظیر این مفهوم) (۰/۵)	۰/۲۵
۱۳	الف) مجاز (۰/۲۵) چون در مفهوم قدرت یا اختیار به کار رفته است. (یا هر پاسخی نظیر این مفهوم) (۰/۲۵) ب) کل وجود انسان (۰/۲۵) علاقه: جزئیته (۰/۲۵)	۱
۱۴	الف) مفهوم: کشتن (۰/۲۵) قرینه: اضافه شدن قصد به خون (یا وجود واژه ی قصد) (۰/۲۵) ب) مفهوم: دهان (۰/۲۵) قرینه: نبندی زین سخن (۰/۲۵)	۱
۱۵	الف) گندم از گندم بروید جو ز جو (۰/۲۵) مفهوم: نتیجه ی هر عملی متناسب با همان عمل است (۰/۲۵) (یا هر پاسخی نظیر این مفهوم) ب) زرد رو شدن (زرد رویی) (۰/۲۵) مفهوم: شرمندگی (یا بی نصیبی / یا هر پاسخی نظیر این مفهوم) (۰/۲۵)	۱
	«ادامه در صفحه ی دوم»	

باسمه تعالی

راهنمای تصحیح امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته ی: ادبیات و علوم انسانی	ساعت شروع: ۸ صبح
سال سوم آموزش متوسطه	تاریخ امتحان: ۱۸ / ۳ / ۱۳۸۸	
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در خرداد ماه سال ۱۳۸۸	اداره ی کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی http://aee.medu.ir	

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۱۶	الف) «س» (۰/۲۵) ب) موسیقی لفظی (۰/۲۵)	۰/۵
۱۷	الف) مهجور، رنجور، دور (ذکر ۲ مورد کافی است / هر مورد ۰/۲۵ نمره، جمعاً ۰/۵) ب) قافیه ی میانی (یا قافیه ی درونی) (۰/۲۵)	۰/۷۵
۱۸	به هر پاسخ درست، نظیر «سیب» (۰/۲۵) تعلق می گیرد.	۰/۲۵
۱۹	متوازی (۰/۲۵) ترصیع (۰/۲۵)	۰/۵
۲۰	الف) قیر (۰/۲۵) تیر (۰/۲۵) نوع: ناقص اختلافی (۰/۲۵) ب) سر (۰/۲۵) سرو (۰/۲۵) نوع: ناقص افزایشی (۰/۲۵) [یا «سر» و «بر» / ناقص اختلافی]	۱/۵
۲۱	الف) شعر (۰/۲۵) شاعر (۰/۲۵) ب) اشتقاق (۰/۵)	۱
۲۲	بیت «الف» (یا واژه های روان) (۰/۵) چون از نظر لفظی یکسان ولی در معنا متفاوت اند. (یا چون از نظر لفظی یکسان اند ولی در دو معنای مختلف «جاری» و «روح» به کار رفته اند.) (۰/۵)	۱
۲۳	خیر (۰/۲۵) چون «تصدیر» هنگامی پدید می آید که واژه ای در آغاز و پایان بیت تکرار شود (یا چون واژه ای عیناً در آغاز و پایان بیت تکرار نشده است.) (۰/۲۵)	۰/۵
۲۴	الف) ماجرای عاشقانه ی شیرین و فرهاد (یا هر پاسخی نظیر این مفهوم) (۰/۵) ب) فرهاد، شیرین، بیستون و کوه کن (ذکر ۲ مورد کافی است.) (۰/۲۵) نوع تناسب: همراهی (۰/۲۵)	۱
۲۵	چون سراینده ی شعر، بخشی از شعر شاعری دیگر را عیناً درسروده ی خود آورده است (۰/۵) مورد تضمین شده: بیت دوم (یا همه شب در این امیدم که نسیم صبحگاهی / به پیام آشنایی بنوازد آشنا را) (۰/۲۵) بیتی از شعر حافظ (۰/۲۵)	۱
۲۶	حس آمیزی: قصه ی رنگی (۰/۵) تناقض: «می فزاید، عزت از خواری مرا» (۰/۵)	۱
۲۷	واژه ی «مدام» (۰/۲۵) در معنای «همیشه» (همواره) در این بیت کاربرد دارد (۰/۲۵) و در معنای «شراب» (۰/۲۵) با واژه ی مست (یا خراب) تناسب دارد. (۰/۲۵)	۱
۲۸	الف) ملک، دین (۰/۲۵) ب) مسند و مسند الیه (۰/۲۵)	۰/۵
۲۹	هر پاسخ مرتبط و درستی که با ذکر علت ادبی همراه باشد؛ نظیر: «باران بهاری می بارد تا غبار غم را از دل عاشقان بزداید.» (۰/۵)	۰/۵
	جمع نمره	۲۰

«خسته نباشید»